

Aresztowanie i proces młodzieży łonżyńskiej
podczas okupacji sowieckiej /17.II.1939 - 22.VI.1941/.

- Zagrodny

/Relacja ustna i pisemna Urszuli Mioduszeńskiej 7.VI.1990 r./

Czwarty rozbiór Polski dokonany w wyniku paktu Ribbentrop-Mołotow i utrata niepodległości głęboko wstrząsnęły umysłami łonżyńskiej młodzieży szkolnej. Młodzież zgrupowana w ostatniej klasie ówczesnej "dziesięciolatki" podejmowała spontaniczne działania zmierzające do przeciwstawiania się sowietyzacji kraju. Należało do nich rozlepianie afiszów i ulotek o treści patriotycznej i antysowieckiej, strajki szkolne w dniach rocznicⁱ państwowych i niektórych kościelnych, przeszkadzanie w organizowaniu mitygów, zabaw czy nawet imprez sportowych, wydawanie gazetek ściennych o sprytnie dobranej treści itp.

Działania te nie miały charakteru zorganizowanych, powstawały samorzutnie, aczkolwiek dyskretnie sterowali nimi b.harcerze łonżyńscy, a potem żołnierze ŻOZ-İK jak hcm.Jan Majewski, hcm. Władysław Gulanowski, hcm.Jan Truskolawski oraz Roman Tercjak. Konsultantem w sprawie gazetek i ulotek była dr Stanisława Osika. Moralnego wsparcia, przez organizowanie religijno-patriotycznych nabożeństw, ^{udzielali} OO Kapucyni.

Na skutek penetracji środowiska szkolnego przez szpiclów /Walenty Titko^x/ i Leon Poraziński/ i dokonanych przez nich denuncjacji, rozpoczęły się aresztowania młodzieży przez NKWD.

Aresztowania miały miejsce:

4 lutego 1940 r. Hanna Wójcicka /z męża Czarnecka/
 " " Janina Gagnacłja /z męża Biszke/
 " " Urszula Mioduszeńska /z męża Zagrodny/
 w kwietniu 1940 Karol Pawłowski /zmienił nazw. na Troczewski/
 6 sierpnia 1940 Józefa Michalak /z męża Pietruszka/
 później Marian Pietruszka

Pierwszy proces, pokazowy, odbył się w budynku obok internatu szkolnego przy ul.Stacha Konwy w Łonży. Z więzienia oskarżonych prowadzono środkiem Alei Legionów, w otoczeniu konwoju NKWD z wymierzoną bronią. Miało to na celu zastraszyć ludność miasta i wywołać pogardę dla oskarżonych, wywołało natomiast żywe przejawy solidarności ze strony przechodniów i młodzieży.

^x/ Późniejszy sekretarz Komitetu Warszawskiego PZPR, potem wiceminister w Min.Zdrowia, wreszcie wysoki urzędnik w przemyśle mięsnym.

Warszawa, dnia 12 lipca 1991 r.

wystatku of 5 instylucji II/1113

© ARCHIWUM WSCHODNIE

Uprzejmie prosimy o potwierdzenie okoliczności aresztowania przez NKWD w Łomży w 1940 r., sądenia i skazania przez Sąd Wojskowy X Armii ZSRR w Łomży w 1941 r. niżej wymienionych osób za kontrrewolucję i chęć obalenia władzy radzieckiej z bronią w rękę przy pomocy Anglii i Francji. /sentencja wyroku/.

1. Wójcicka Hanna Obecnie Czarnecka, córka Wincentego, urodz. 14.VII.1920 r. w Ostrołęce, uczennica X klasy /ostatniej/ szkoły średniej w Łomży, aresztowana w lutym 1940 r. Obecnie zamieszkała: 50-310 Wrocław, ul. Klary Zetkin 56 m. 4.

2. Janina Gugnacka zamężna Bieszke, córka Floriana, urodzona w 1919 r., uczennica X klasy szkoły średniej w Łomży, aresztowana w lutym 1940 r. Zmarła.

3. Daniela Urszula Mioduszevska obecnie Żagrodny, córka Bolesława, urodz. 4.I.1922 r. w Łomży, aresztowana w lutym 1940 r. uczennica X klasy szkoły średniej w Łomży. Obecny adres: 53-313 Wrocław, ul. Sztabowa 85 m. 8

4. Karol Pawłowski obecnie Troczewski syn Aleksandra, urodz. 1.I.1922 r. w Warszawie, aresztowany w marcu 1940 r. uczeń X klasy szkoły średniej w Łomży. Obecnie zamieszkały w Warszawie.

5. Marian Pietruszko syn Piotra, urodz. 4.XII.1919 r. w Rzewie /ZSRR/ aresztowany w kwietniu 1940 r. - pracował w Urzędzie Pocztowym w Łomży. Przed wojną był działaczem harcerskim, podharcemistrzem drużyny męskiej Gimnazjum i Liceum Męskiego w Łomży. Adres: W-wa 00-802, Ul. Żelazna 16 m.20

6. Józefa Marianna Michalak, córka Antoniego, urodz. 16.III.1921 r. w Krosnowie, pow. Skierniewice, aresztowana 6 sierpnia 1940 r. Obecnie zam. Warszawa 00-802, ul. Żelazna 16 m. 20. Była uczennicą X klasy szkoły średniej.

7. Jasiński - nie pamiętamy imienia - pracownik rolny ze wsi Giełczyn, gdzie mieszkał Karol Pawłowski.

Pierwszy raz byliśmy sądeni w lutym 1941 r. - proces był pokazowy. Prowadzono nas do sądu przez miasto w liczonym otoczeniu strażników z bronią w rękę. Wszyscy otrzymaliśmy jednakowy wyrok z § 58: 10 lat pobytu w karno - wychowawczych obazach pracy, 5 lat pozbawienia praw obywatelskich oraz konfiskatę mienia.

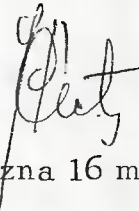
Po miesiącu wyrok unieważniono i odbył się drugi proces w więzieniu - wtedy Gugnacka Janina, Urszula Mioduszevska i Karol Troczewski - otrzymali wyroki śmierci, pozostali te same wyroki co poprzednio. Po rozprawie wszyscy pisaliśmy odwołania do władz najwyższych w Moskwie i Mińsku. Wyroki te zostały w kwietniu 1941 r. zmienione i wszystkim przywrócono wyroki z pierwszej rozprawy. Obrońcami naszymi z urzędu byli dwaj polscy adwokaci, jeden z nich nazywał się Wajcman, był z Białegostoku.

Już byliśmy przygotowani do wywiezienia w głąb ZSRR, ale wybuch wojny 22 czerwca 1941 r. pomiędzy ZSRR i Niemcami spowodował, że zostaliśmy w kraju.

Obecnie staramy się o uprawnienia kombatanckie, lecz nie posiadamy żadnych dowodów urzędowych i stąd nasza prośba o potwierdzenie w.w. faktów przez odpowiednie władze lub archiwa.

W imieniu całej grupy:

mgr inż. Józefa Pietruszko
00-802 Warszawa, ul. Żelazna 16 m. 20

Wyplaceno do:

1. Ministerstwo Sprawiedliwości
2. Substancje Polne - Moskwa ul. Klimuszkina 4
3. Archiwum Akt Nowych W-wa 00-554, Al. Niepodległości 162
4. Główny Komitet Badania Zbrodni Hitlerowskich
5. Inst. Pamięci Narodowej W-wa Krakowskie Przedmieście 25

Podarowane:

Zagrody Daniela Urzedla

z d. Miociszewskiego

13. II 83

53-313 H-2, Sztabowa 85/8, tel. 674185